

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo@mmm.fi

ASIA: Inarin kalatalousneuvottelukunnan lausunto hallituksen esityksestä kalastuslaiksi

Kalastuslain esityksessä lähdetään siitä, että kalavarojen käyttö ja hoito perustuisi jatkossa laajempiin valtakunnallisiin kalavarojen hoitosuunnitelmiin ja yksityiskohtaisempiin alueellisiin käyttö – ja hoitosuunnitelmiin. Kalastusoikeuden haltijat olisivat sitoutettu noudattamaan suunnitelmia omassa toiminnassaan. Tavoitteet ja käytännön toimet ovat erittäin tärkeitä kestävien kalavarojen hoidon kehittämisen kannalta. Suunnitelmien laadinta, toteutus ja seuranta vaativat kuitenkin huomattavasti nykyistä enemmän resursseja niin viranomaisilta kuin uudistuvilta kalatalousalueiltakin. Lakiuudistuksen käytännön toteutuksessa tuleekin kiinnittää erityistä huomiota käytännön toimien kustannustehokkaaseen resursointiin ja rahoitukseen.

Esityksessä painotetaan, että kalastuksen säätely tulee olla kokonaisvaltaista ja perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tutkimus- ja seurantatietoon. Kestävän kalastuksen järjestäminen edellyttää ajan tasaista tietoa kalasaaliista. Elinkeinokalastajia lukuun ottamatta muilla kalastajilla ei ole saaliin ilmoitusvelvollisuutta. Saaliin ilmoittamisvelvollisuus tai sen mahdollistaminen ainakin vaelluskala- ja lohikalavesien osalta pitäisi säätää lailla koskemaan kaikkia kalastajia.

Nykyisten kalastusalueiden vastuu kasvaa ja tehtävät lisääntyvät mm. julkista valtaa sisältävien tehtävien osalta. Tehtävien hoito ja suuremmat alueet lisäävät kustannuksia. Kalatalousalueiden toimintaa mm. viehekalastusvarojen jakoa ja yleiskokouksen laillisuuden tarkistamista varten tulisi säätää, että maanmittauslaitoksen tulisi tarvittaessa toimittaa valtion kustannuksella vesialueiden omistusluettelot.

Ylä-Lapin osalta keskeisiä kohtia ovat kuntalaisten oikeus saada korvauksetta kalastuslupa valtion vesialueiden kalastukseen. Neuvottelukunta katsoo, että lain perustelut luvan rajaamiseksi kotikuntaan on perusteltu hyvin ja se vastaa ennen nykyisen lain mukaista vallinnutta tilannetta. Vaelluskalojen turvaamiseksi lupien myöntäminen tulee järjestää kestävästä käytöstä mukaisesti. Lupien enimmäismäärän rajaaminen tukee neuvottelukunnan käsityksen mukaan lain tavoitteita.

Ylä-Lapissa kotitarve- ja luontaiselinkeinojen harjoittamiseen perustustuvalla kalastuksella on suuri merkitys. Lakiesityksen kategorinen jako elinkeino- ja virkistyskalastukseen ei vastaa kuitenkaan vallitsevaa tilannetta. Yleiskalastusoikeuksien laajentaminen ja vapaa-ajan kalastuksen edellytysten parantaminen luo paineita kotitarvekalastuksen rajoittamiseen. Kotitarvekalastajille tulee taata mahdollisuus käyttää samoja pyydyksiä kuin ammattikalastajatkin lukuun ottamatta erikseen ammattikalastuksen edellyttämiä tehokkaampia pyydyksiä. Virkistys- ja elinkeinokalastuksen korostuminen voi aiheuttaa kotitarvekalastukseen rajoituksia ja vähentää siten nykyistä ylälappilaisen kalastuskulttuurin harjoittamista ja vähentää vajaakäytössä olevien kalakantojen hyödyntämistä. Kotitarvekalastus on osa elämäntapaa ja lähiruuan hankkimista virkistyksen ohella.

Kotitarvekalastuksen pyydysmuodot ja kalastustavat ovat likempänä ansiokalastusta, kuin vapaa-ajankalastukset pyydysmuodot.

Ylä-Lapissa osa elinkeinokalastajista on luontaiselinkeinon harjoittajia, jotka kalastavat osan vuotta ja satunnaisesti. Luontaiselinkeinon harjoittajien mahdollisuus elinkeinokalastuksen harjoittamiseen tulee turvata.

Alueellinen lupa kaupallisen kalastukseen tulisi säätää siten, että lupaa myöntäessä etusijalla olisivat esityksen 10 §:ssä tarkoitetut henkilöt.

Erityisperusteisilla kalastusoikeuksilla on suuri merkitys. Kalastuksen järjestämisen osalta nykyinen lainsäädäntö on puutteellinen. Erityisiä kalastusetuuksia on käsitelty usean vuosikymmenen ajan maanmittauslaitoksissa ja tuomioistuimissa. Eri vaiheissa ja eri tahojen osalta lähtökohtaisesti esitettiin erityisten etuuksien lopullista selvittämistä talokohtaisesti. Talokohtaisia kalastuksia sisällön suhteen ei kuitenkaan selvitetty mm. niiden kirjavasta merkintätavasta ja tulkintavaikeuksista johtuen.

Erityisperusteisen kalastuksen järjestäminen perustuu maanmittauslaitoksen työryhmän esitykseen. Valtion vesialueilla kiinteät kalastuspaikat ja kalastustavat (erityinen kalastuspaikka) ovat asianomaisen etuuden omistavien kiinteistön hallinnassa. Muilla vesialueilla kalastus (erityinen kalastusetuusalue) on esitetty jaettavaksi puoleksi. Inarijärven osalta etuus on esitetty jaettavaksi 1/3 erityisen etuuden omistajille ja 2/3 valtiolle. Esitystä on perusteltu erikseen hallituksen esityksessä. Inarijärven kuten muidenkin vesien erityisperusteinen kalastus olisi pitänyt määrittää taloittain vesipiirirajankäyntitoimituksissa.

Kalastuslain esitys sinänsä selkiyttää vesialueen omistajan ja erityisen etuuden haltijan välistä suhdetta ja kalastuksen järjestämistä. Erityisperusteisten kalapaikkojen käyttö jatkossa ei saa olla tulkinnanvaraista. Tarkkaan maantieteellisesti rajatuilla joki- ja järveläisillä kalastusoikeuden käyttö ei ole niin tulkinnanvaraista kuin Inarijärvessä, jossa on runsaasti erityisiä kalapaikkoja että erityisiä etuusalueita. Nämä etuuksien tarkennukset ja mahdollinen sisältö tulee suorittaa loppuun valtion varoilla. Toimitukset olisivat looginen ja välttämätön jatko vesipiirirajankäyntitoimituksille.

Valtion vesien koskeva kuntakohtainen neuvottelukuntajärjestelmä on todettu tarpeelliseksi ja toimivaksi. Esityksessä kuntakohtaiset neuvottelukunnat korvattaisiin yhdellä Ylä-Lapin kuntien yhteistyöryhmällä. Yhteistyöryhmän kokoonpanoa esitetään nykyistä laajemmaksi. Uusina jäseninä esitetään kalatutkimuksen ja ympäristöjärjestöjen edustusta. Neuvottelukunta katsoo, että kuntakohtainen alueen erityiskysymyksiin perehtynyt yhteistyöryhmä vastaisi paremmin kuten nykyisinkin alueen näkemystä valtion vesien käytöstä. Ympäristöjärjestöjen edustusta ei katsota tarpeelliseksi. Yhteistyöryhmän tulee edustaa alueen kalavesien omistajia ja haltijoita, kalavesien käyttäjiä ja tutkimusta. Muiden kuin kalastusintressiä suoraan edustavien kansalaisjärjestöjen mukaanotto ei ole perusteltua. Sitä vastoin erityisperusteisen kalastusoikeuden haltijoiden edustus tulisi lisätä yhteistyöryhmään. Yhteistyöryhmän päätösvaltaisuutta tulisi tarkentaa siten, että kokous olisi päätösvaltainen kun puheenjohtaja ja puolet jäsenistä on läsnä.

Neuvottelukunta esittää, että Ylä-Lapin valtion vesien kalastushallinnon ja kalavesien hoito tulee turvata erillisellä siihen tarkoitukseen myönnettyillä vuosittaisilla valtion budjettivaroilla tai muulla kuin kalastuslupien myynnistä saatavilla varoilla. Valtion vesien käytön- ja hoidon rahoitus esitetään erikseen säädettäväksi.

Puheenjohtaja

Osmo Seurujärvi

Sihteeri

Markku Seppänen